

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/zbrodnie-niemieckie/85246,Krwawa-sroda-w-Olkuszu-31-lipca-1940-roku.html>

 Wystawa na olkuskim Rynku

ARTYKUŁ

Krwawa środa w Olkuszu - 31 lipca 1940 roku

OKRES HISTORYCZNY

(1939-1945) II wojna światowa

Autor: MICHAŁ MASŁOWSKI 31.07.2021

W lipcu 1940 r. niemiecka żandarmeria przeprowadziła w Olkuszu akcję pacyfikacyjną. W odwecie za śmierć żandarma Ernsta Kadatza mieszkańcy miasta byli przez kilka godzin torturowani, bici i przesłuchiwani.

W nocy z 15 na 16 lipca 1940 r. w zajmowanym przez niemieckiego żandarma domu aresztowanego wcześniej lekarza dr. Juliana Łapińskiego doszło do włamania. Napastnik postrzelił śmiertelnie Niemca.

Egzekucja i wyburzenie domu

W trakcie dochodzenia, jak wspominają świadkowie, landrat Heinrich Groll stwierdził napad na tle rabunkowym, wykluczając przyczynę polityczną. Mimo to 16 lipca przed domem dr. Łapińskiego wykonano egzekucję 20 Polaków. Pięć spośród straconych osób było mieszkańcami Olkusza, wcześniej aresztowanymi przez żandarmerię. Dzień później dom dr. Łapińskiego został przez Niemców spalony i zburzony.

Mieszkańcy Olkusza leżeli przez 10 godzin na bruku olkuskiego rynku. Fot. arch. Muzeum Regionalne PTTK w Olkuszu

Wyszadzany przez Niemców Mosze Hagerman, w tańsie (chuście modlitewnej) i filakteriami podczas Krwawej Środy. Fot. arch. Muzeum Regionalne PTTK w Olkuszu

Druga fala represji

Dalsze represje nastąpiły niespełna dwa tygodnie później. W nocy z 30 na 31 lipca 1940 r. miasto zostało otoczone kordonem żandarmerii i SS. Od trzeciej nad ranem wywlekano z domów wszystkich mężczyzn w wieku od 14 do 50 lat. Pędzeni byli na olkuski rynek, rynek czarnogórski, pusty teren między ul. Żuradzką i linią kolejową oraz na placu przy szkole powszechnej, budynku Kasy Chorych, szkole rzemieślniczej. Mężczyźni byli zmuszeni do leżenia na brzuchu z twarzą skierowaną w ziemię. Każdy, kto zmieniał pozycję, był katowany przez żandarmów. Niektóre osoby Niemcy dodatkowo przesłuchiwali i torturowali.

Najbardziej znęcano się nad mężczyznami zgromadzonymi na tzw. Czarnej Górze. Kazano im czołgać się i padać w kałuże wody, maszerować w szyku wojskowym. Niemcy bili maszerujących kijami, kolbami i bykowcami. Część ofiar topiono w rzece Babie. Ze szczególną bezwzględnością Niemcy znęcali się nad Żydami, których katowano w wymyślny sposób.

**Kolumna prowadzona po
olkuskim rynku. Fot. arch.
Muzeum Regionalne PTTK w
Olkuszu**

**Grupa olkuskich Żydów zmuszona
do pozowania z Niemcami na
olkuskim rynku. Fot. arch.
Muzeum Regionalne PTTK w
Olkuszu**

Podczas próby ucieczki zastrzelony został Tadeusz Lupa, pracownik olkuskiego magistratu. Ciężko pobito olkuskiego Żyda Majera, posiadającego obywatelstwo USA. Według niektórych relacji został zabity. Kilkunastu pobitych mężczyzn załadowano na ciężarówkę i przewieziono do więzienia w Sosnowcu.

Dokumentacja fotograficzna

Niemcy fotografowali całą akcję pacyfikacyjną. Po jej zakończeniu oddali kliszę do wywołania w olkuskim zakładzie fotograficznym Włodzimierza Dębca. Ten, z narażeniem życia, potajemnie wykonał kilka odbitek, które ukrył. Po wojnie przekazał je władzom miasta. Dziś kopie tych zdjęć znajdują się m.in. w zbiorach Muzeum Regionalnego PTTK w Olkuszu i w Archiwum IPN.

**Niemcy sprawdzają dokumenty
olkuszan podczas Krwawej Środy.
Plac na Czarnej Górze obok torów**

kolejowych i rzeki Baby. Fot.

arch. Muzeum Regionalne PTTK w

Olkuszu

Niemieccy żołnierze wokół grupy

olkuszan leżących na rynku. Fot.

arch. Muzeum Regionalne PTTK w

Olkuszu

Niemcy sprawdzają dokumenty

olkuszan podczas Krwawej Środy.

Plac na Czarnej Górze obok torów

kolejowych i rzeki Baby. Fot.

arch. Muzeum Regionalne PTTK w

Olkuszu

Broszura edukacyjna IPN

COFNIJ SIĘ